

Luomu Etelä-Savossa

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

LUONNONVARAKESKUS

Etelä-Savon maakunta

- Maakuntastrategian kärjet ovat metsä, ruoka ja vesi
- Metsää on 87,8 % maapinta-alasta, josta luomukeruualueetta 2 193 ha (2019)
- Maakunnan pinta-alasta 1/3 on vettä
- Alkutuotanto on monipuolista painottuen kotieläintuotantoon. Maatalous- ja puutarhayrityksiä oli 2 271 kpl, joista luomuyrityksiä 277 kpl (2019).
- Ruokasektorin toimipaikkoja oli 2 707 kpl (2019), mikä on noin 21 % kaikista alueen toimipaikoista.
- Alueellemme sijoittuu yli 50 000 kesämökkiä. Kesäasukkaiden osuus maakunnan asuntoväestöstä oli 42 % v. 2019, mikä on selkeästi suurin osuus kaikista maakunnista. Vakituksia asukkaita oli 142 335 (2019).
- Ruokasektorin korkealaatuinen osaaminen näkyy mm. D.O.Saimaa ruokatuotteina ja ravintolapalveluina, www.dosaimaa.fi

Lähde: www.stat.fi: Luonnonvarakeskus, Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne, www.esavo.fi, www.arktisetaromit.fi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

Luke
LUONNONVARAKESKUS

Etelä-Savo on luomun kehittämisen, luomututkimuksen ja -viljelyn pioneerialuetta

Etelä-Savo on
luomupuutarhatuotannon
edelläkävijä

- Luomun kehittämis- ja tutkimustoimintaa on Etelä-Savossa tehty 1980-luvulta alkaen aina tähän päivään saakka
 - Luomun kehittymistä vauhdittivat aluksi Etelä-Savon luonnonmukaisen viljelyn yhdistys sekä Maaseudun kehittämiskeskus Partala ry
 - Myöhemmin mm. ekoläänihanke, luomumeijeri, luomututkimusprofessori, luomu yliopisto-opetus ja luomututkimus
- Vuonna 2013 perustetun Luomuinstituutin koordinaatioyksikkö sijaitsee Mikkelissä, www.luomuinstituutti.fi
- Noin 50 % Suomen luomukaalien ja -sipuleiden viljelyalasta on Etelä-Savossa
- Luomuporkkanan tuotantoalasta 20 % on Etelä-Savossa
- Muita merkittäviä luonnonmukaisesti viljeltyjä kasveja alueellamme ovat rypsi ja mansikka
- Vuoden 2019 lopussa Etelä-Savon luomukeruualueiden pinta-ala oli 2 193 ha

Lähde: Luomuinstituutti, Ruokavirasto, Arktiset Aromit ry

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
LUONNONVARAKESKUS

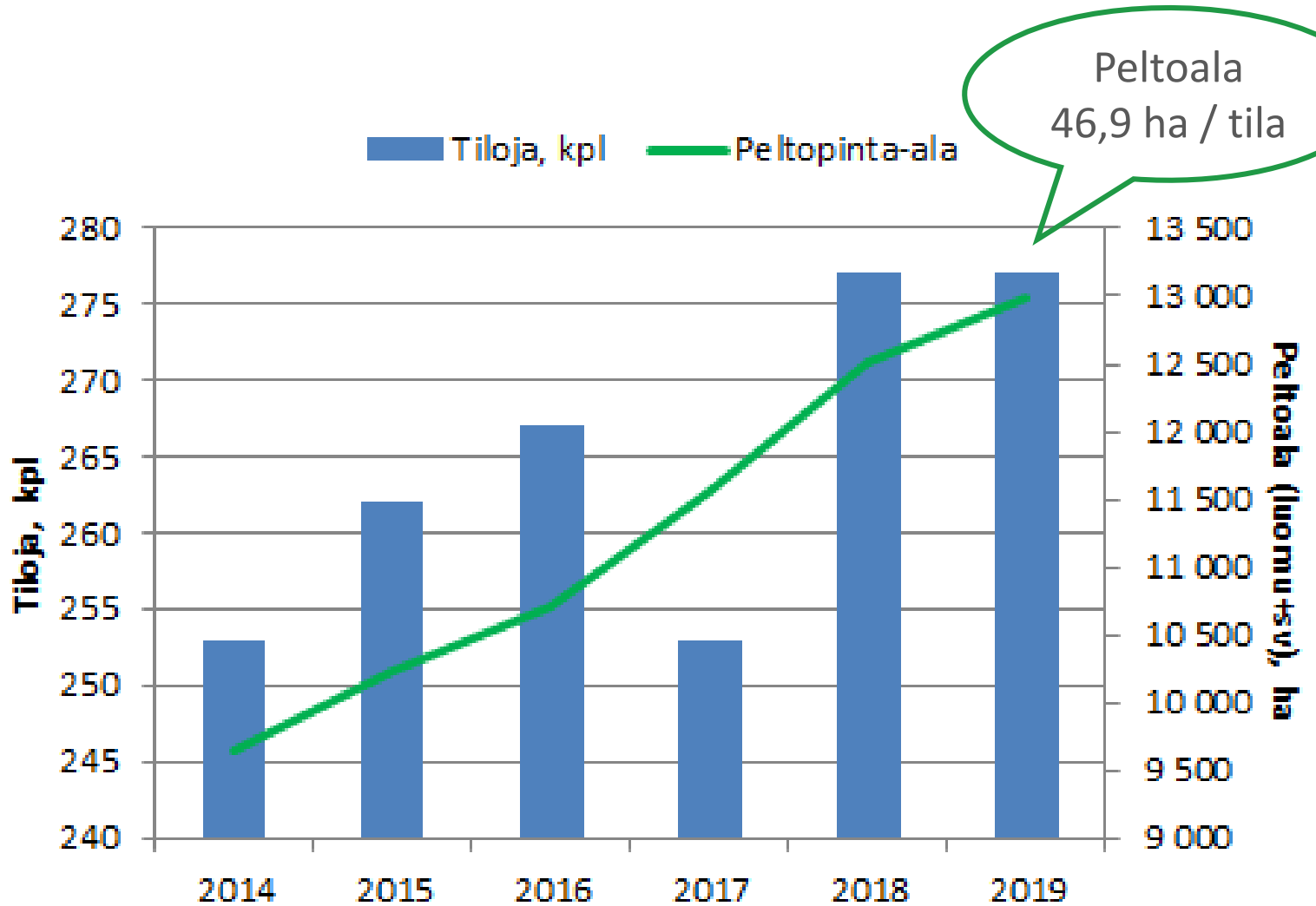
Luke
LUONNONVARAKESKUS

Vuonna 2019 Etelä-Savossa

- luomutiloja 277 kpl, osuus kaikista maatalo- ja puutarhayrityksistä 12,2 %, koko maan luomutiloista 5,5 %
- Luomuviljelty peltoala 12 983 ha, osuus alueen peltoalasta 18,0 %

Luomumaatilojen määrän ja peltoalan kehitys

Lähde: Ruokavirasto. Luomuvalvonnan tilastot ja tietohaut

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
HIGALLA-AMMATTIOPISTO

LUONNONVARAKESKUS

Luonnonmukainen puutarhatuotanto

Vuonna 2019 puutarhakasvien luomuviljelyala oli 156 ha (ml. peruna)

Tuotantoalat (suluissa koko maan tuotantoala)

- **Kaalit 24 ha (43 ha)**
 - Koko maan valkokaalin luomusato oli 592 000 kg v. 2019
- **Porkkana 18 ha (94 ha)**
 - Koko maan luomuporkkanasato oli 3,11 milj. kg v. 2019
- **Sipuli 9 ha (17 ha)**
 - Koko maan ruokasipulin luomusato oli 388 000 kg v. 2019
- **Mansikka 25 ha (208 ha)**
 - Koko maan luomumansikkasato oli 406 000 kg v. 2019
- **Mustaherukka 4,8 ha (372 ha)**
 - Koko maan herukoiden luomusato oli 137 000 kg v. 2019
- **Vadelma 1 ha (25 ha)**
 - Koko maan luomuvadelmasato oli 21 000 kg v. 2019
- **Omena 3 ha (68 ha)**
 - Koko maan luomuomenasato oli 116 000 kg v. 2019
- **Muut marjat ja hedelmät 4 ha (138 ha)**
- **Muut puutarhakasvit 67 ha (1 068 ha)**
- **Peruna 8 ha (757 ha)**

Lähde: Ruokavirasto. Luomuvalvonnan tilastot ja tietohaut

Vuonna 2019 puutarhakasvien (ml. peruna) luomuviljelyala oli 156 ha, osuus koko maan puutarhakasvien luomuviljelyalasta (2 032 ha) 7,7 %

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
HUBALA-INSTITUUTTI

Luke
LUONNONVARAKESKUS

Luonnonmukainen peltokasvituotanto

Vuonna 2019 peltokasvien luomuviljelyala oli 11 604 ha, osuus koko maan peltokasvien luomuviljelyalasta 4,5 %

Kasvi	Tuotantoala, ha		Sato	Osuus koko maan sadosta
	Etelä-Savo	Koko maa	Kg	%
Vehnä	60	6 950	20 000	0,1
Ruis	126	4 731	300 000	3,0
Ohra	180	7 548	260 000	1,4
Kaura	523	33 408	370 000	0,5
Rypsi	277	2 246	300 000	21,7
Herne	133	2 949	340 000	5,7
Härkäpapu	18	3 286	10 000	0,2
Seosvilja	871	13 496	1 660 000	8,0
Nurmi	8 076	162 316		
Kesanto	159	4 323		
Muut kasvit	1 180	16 397		

Lähde: Ruokavirasto. Luomuviljelyn tilastot ja tietohaut

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
HIGGALA-INSTITUUTTI

LUKUNNVARAKESKUS

Etelä-Savossa ei ole
luomusianlihan ja -
broilerin tuotantoa

Luonnonmukainen eläintuotanto

Vuonna 2019 Etelä-Savossa oli 65 luomueläintilaa

Tuotantoeläinten määrät kpl (suluissa osuus koko maan luomueläinmäärästä, %)

- Lypsylehmät 632 (6,4)
 - Koko maan luomumaidon tuotantomäärä oli 73,99 milj. litraa v. 2019, luomun osuus 3,3 %
- Lihanaudat 424 (5,5)
 - Koko maan luomunaudanlihan tuotanto oli 2,67 milj. kg v. 2019, luomun osuus 3,0 %
- Emolehmät 1 295 (5,7)
- Muut naudat 1 810 (5,3)
- Lampaat ja vuohet 1 082 (3,5)
 - Koko maan luomulampaanlihan tuotanto oli 340 000 kg v. 2019, luomun osuus 22,8 %
- Munivat kanat 80 (0,03)
 - Koko maan luomukananmunien tuotanto oli 5,20 milj. kg v. 2019, luomun osuus 7,5 %
- Luomumehiläispesistä 8,2 % on Etelä-Savossa
 - v. 2019 luomumehiläispesiä 415 kpl

Lähde: Ruokavirasto. Luomuvalvonnan tilastot ja tietohaut

Vuonna 2019 Etelä-Savossa oli 65
luomueläintilaa, osuus koko Suomen
luomueläintiloista 4,2 %

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Luomun käyttö ammattikeittiöissä

Luomun käyttö eteläsavolaisissa ammattikeittiöissä on melko yleistä

- Portaat luomuun -ohjelmassa on mukana yhteensä 64 keittiötoimipaikkaa, erityisesti päiväkodit ja koulut
- Mikkelin kaupungin ruokapalveluissa on käytetty luomua jo yli kymmenen vuoden ajan
- Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan Susiniemen leirikeskus Mikkelissä nappasi vuonna 2019 ykköspaikan Luomu SM-kilpailussa pienten julkisten toimijoiden sarjassa, luomun osuus 22 %

Lähde: EkoCentria / Portaat luomuun -ohjelma

Luomutuotteiden jalostus

Luomutuotteiden jalostus Etelä-Savossa painottuu alhaisen jalostusasteen valmistukseen, jolloin kaikki käytetyt raaka-aineet ovat omalla tilalla luonnonmukaisesti tuotettuja maataloustuotteita.

- V. 2019 alhaisen jalostusasteen tuotteita valmisti 29 yritystä
- Alhaista jalostusta ovat esim. juuresten ja kasvien kuoriminen ja pakkaaminen, hiutaleiden, jauhojen ja ryynien valmistus, mehujen valmistus ilman lisättyä sokeria tai muita valmistuksen apuaineita, lihan pakkaaminen ja myynti, yrttien kuivatus, marjojen jäädyttäminen

Korkeamman jalostusasteen luomuelintarvikkeita tuotti 13 yritystä v. 2019

- Esimerkkituotteita: luomuvalmisruoat, hillot, marmeladit, hyttelöt, oluet, murot, myslit, makkarat, lihasäilykkeet
- Palkittuja luomutuotteita:
 - Sunspelt Oy:n spelttimuro valittiin Vuoden luomutuotteeksi 2018 ja Spelttikuitulisät vuonna 2016
 - Vavesaaren tilan raparperimehutiiviste palkittiin Pariisissa vuonna 2018 Snacking d'Or -kilpailun juomasarjan parhaana.
 - Saimaa Brewing Companyn luomuolut 'Yövesi Dark Lager' sai pronssisijan v. 2019 kansainvälisesti arvostetussa The International Brewing Awards -kilpailussa Englannissa

Lähde: Ruokavirasto

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
HUBBILA-INSTITUUTTI

LUONNONVARAKESKUS

Esimerkkejä Etelä-Savon luomutuottajista ja -tuotteista

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

Luke
LUONNONVARAKESKUS

MIKKELIN HAUKIVUOREN LUOMUKESKITTYMÄ JA VIJELIJÄVERKOSTO

luomukasviksia, lihaa ja biokaasua, #haukivuoreltatottakai

Kalliolan luomu,
www.kalliolanluomu.fi,
facebook.com/kalliolanluomu

Kukkulan Luomu, Juha Ossi,
Puh. +358 50 3708 306

Vertin tila, www.vertti.fi,
facebook.com/vertintila

Lietlahden tila, www.lietlahti.fi

Harjun Maatalous Oy,
facebook.com/HarjunLuomuOy

BioHauki Oy, www.biohauki.fi,
facebook.com/BioHauki

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

LUONNONVARAKESKUS

Luomumaitoa, luomulihaa ja -lihajalosteita

Juvan Muumaa Ay on kolmen tilan yhteisnavetta Juvalla, jossa tuotetaan luomumaitoa, www.muumaa.fi

Tiisanmäen lammastila sijaitsee Savonlinnassa Haukiveden rannalla. Tila tuottaa luomukasvatettua karitsan- ja lampaanlihaa sekä TiisaWool-villalankoja, <https://tiisanmaenlammastila.fi/>
Tiisanmäen lammastilan lihatuotteilla on D.O.Saimaa -merkki.

Pieksämäen Jäppilässä toimiva **Hyvätuuli Highland** kasvattaa ylämaankarjaa, jonka laadusta huolehtii suomalainen luonto. Hyvätuuli Highlandin lihatuotteita käytetään lähiseudun ravintoloissa. Tilalla on oma tilamyymälä, www.hyvatuuli.fi
Hyvätuuli Highlandin lihatuotteilla on D.O.Saimaa -merkki.

Hirvensalmella asuu **Luomutila Siiriäisellä** iloisia charolaisnautoja kera iloisen isäntäperheen. Tilalta myydään luomunaudanlihaa suoramyyntinä, facebook.com/luomutilasiiriainen

Luomutila Siiriäisen luomulihaalla on D.O.Saimaa -merkki.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALI-INSTITUUTTI

Luke
LUONNONVARAKESKUS

Luomujuomia, -marjoja ja -hunajaa

Pieksämäkeläinen **Mahla Forest Oy** valmistaa erilaisia juotavia elintarvikkeita, joissa aidot maut ovat suoraan luonnosta, www.mahlaforest.com

Mikkelin Ristiinan pitäjässä sijaitseva **Aurinkorinteen Marjat ja hunaja**, Aurinkorinne, on luomutila, jossa tuotetaan luomumarjoja- ja hedelmiä.
Facebook.com/aurinkorinne

Mikkelissä sijaitseva **Saimaa Brewing Company** on pienpanimo, joka valmistaa poikkeuksellisia juomia luonnonmukaisin keinoin luonnonmukaisista raaka-aineista, www.saimaabrewingco.fi
Saimaa-tuoteperheelle on myönnetty D.O.Saimaa –merkki.

Kerämäkeläinen **Kerimesi Oy** valmistaa, markkinoi ja tutkii yhteistyössä muiden tahojen kanssa luomuhunajaa sekä erilaisia luomuhunajavalmisteita, www.kerimesi.net
facebook.com/Kerimesi Oy

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

LUONNONVARAKESKUS

Luomuisia viljatuotteita

Kerimäkeläisen **Luomutila Muhonen Oy:** ruisleivässä maistuu puhdas suomalainen luonto ja pitkät perinteet.

Luomuruis kasvatetaan ja jauhetaan jauhoiksi tilalla. Näistä luomuruisjauhoista leivotaan ruisleipää, www.luomuhonen.fi
Facebook.com/luomuhonen

Mikkeliläinen **SunSpelt** on erikoistunut alkuperäiskasvien tuotekehitykseen ja markkinointiin. Tarjontaan kuuluu spelttituotteita sekä suomalaista gluteenitonta kvinoa ruuanlaittoon, leivontaan, herkutteluun ja lisukkeiksi, www.sunspelt.fi
Facebook.com/SunSpelt

Kangasniemeläinen **Vavesaaren Tila Oy** jalostaa luomumyslejä sekä monipuolisesti luomumarjoista mehuja, hilloja ja marmeladeja, www.vavesaari.fi
Vavesaaren Tilan makeisia ja hilloja on valittu D.O.Saimaa -merkkituotteiksi.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

Kruunu Herkku

- Suomen ensimmäinen valmiiden luomuruokien valmistaja
- Ruokat valmistetaan käsityönä Juvalla
- Valikoimiin kuuluu luomutuotteita, joiden raaka-aineet ostetaan mahdollisimman läheltä
- <https://kruunukherkku.fi/>

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

LUONNONVARAKESKUS

- Vuonna 2000 perustetun Etelä-Savon elintarviketalouden kehittämissyhdystys Ekoneum ry:n tavoitteena on vahvistaa Etelä-Savon elintarviketaloutta ja sen kehitys- ja tutkimustoimintaa jäsenorganisaatioiden sekä muiden eteläsavolaisten elintarviketoimijoiden ja valtakunnallisten toimijoiden yhteistyönä
- Jäsenorganisaatiot: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (Xamk), Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, Luonnonvarakeskus (Luke) ja Etelä-Savon koulutus Oy (Esedu)
- Ekoneum ry:n luomuosuudesta vahvistaa vuonna 2013 perustettu Luomuinstituutti ja sen asiantuntijaverkosto
- www.ekoneum.com

Luomu Etelä-Savossa -koosteen on tehnyt *Kumppanuudella ruokasektorille vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta – KURVI* –hanke (julkaistu 15.9.2020).

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun hallinnoimassa hankkeessa osatoteuttajina ovat Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti ja Luonnonvarakeskus.

Hanke toteutetaan ajalla 1.10.2018–31.12.2020 ja sitä rahoittaa Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Etelä-Savon ELY-keskus.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

